

οἶστρον, τὸν ὁποῖον διαθερμαίνει καὶ ἐξαισία τῆς τύχης εὐνοία, καὶ λαμπρὰν εὐρυμάθειαν πρὸ πολλοῦ ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ ἐθνικοῦ ποιητικοῦ. Καλλιερῶν τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν, καὶ ἐκ τῆς δυνάμειος τῶν λέξεων αὐτῆς ἀριόμενος καὶ ἔκφρασις καὶ ὕψος ἰδεῶν, ἀνεύσεν ἐκ τῆς λήθης, καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ ὄντως ἐξόχου καὶ ὕψηλου ἐνέδυσσε τὰ τέως τεταχμένα τοῦ ἑλληνισμοῦ κατορθώματα. Οἱ ἡρωϊκοὶ χρόνοι τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος εὔρον τὸν αἰοῖδόν των, καὶ ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα ἓνα διάσημον λάτρην καὶ πρόμαχον.

Οἱ ἡμέτεροι στιχοῦργοι πρὸς τὰ ὀνειρά τῶν ξένων ἀποβλέποντες, καὶ ἀπ' αὐτῶν πλουσίαν τὴν λείαν λαμβάνοντες, ἐπλούτησαν τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν μὲ ὠδάρια ἐφήμερα, οὐδεμίαν ἀξίαν δυνάμενά ποτε νὰ ἔχωσιν εἴτε ὑπὸ γλωσσικὴν, εἴτε καλλιλογικὴν ἔποψιν. Ὁ Ἐρωτόκριτος τοῦ Κορνάρου, τὸ στιχοῦργικὸν τοῦτο ἀριστούργημα, ἡ ὁ Ὀμηρος τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, ἐσθέθη πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τῆς λαμπρότητος τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων. Ὁ Περιπλανώμενος τοῦ Σούτσου ἀπασχολήτας ἐπ' ὀλίγον τὴν Ἑλλάδα, ὡς πολιτικὸν μάλλον στιχοῦργημα, ἐλησημονήθη πρὸ πολλοῦ. Ὁ Σολομός, ἐάν μετὰ τῆς φαντασίας ἤξιοῦτο καὶ τελειοτέρας ἑλληνικῆς παιδείουσιος, ἤδύνατο νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν ἀθανάσιαν, ἀποφύγων τὸ βαρβαρόφωνον καὶ κακόζηλον τῆς Ἑπτανησιακῆς στιχοῦργίας.

Σκοπὸν δὲν ἔχομεν ἐνταῦθα νὰ πλεξώμεν τὸν στέφανον τοῦ Κ. Βιλαωρίτου, ἀφοῦ λαμπρότερον ἔπλεξαν τὰ ποιήματά του, κατὰ πρωτοβουλίαν εἰς πολλὰς ξένας γλώσσας μεταφρασθέντα.

Ὁ Διάκος, ὃν μετ' οὐ πολὺ ἐκιδίδει, θεωρούμενος ὡς τὸ ἀριστούργημά του, θέλει καταδείξει τὸ μεγαλεῖον τῆς ἡμελημένης ἐθνικῆς γλώσσης· καθότι ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ ποιήματι ἐκλεκτῶν λέξεων, ἀπεθησαύρισε ὁ Κ. Βαλαωρίτης ἐν αὐτῷ πολυτίμους γλωσσικὰς παρατηρήσεις, ἀποτέλεσμα συντόνου καὶ πειπειραμένης ἐρεύνης παρὰ τοῖς Λευκαδίοις, καὶ Ἡπειρώταις, οἵτινες ἀμιγεστέραν διέτήρησαν, μετὰ τοῦ φρονήματος, τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ παράδοσιν.

Κατὰ τὴν ἐκεῖ διακονίαν μου, ἔλαβον παρακαλέσας ἀντίγραφον διαφόρων ἀνεκδότων ποιημάτων αὐτοῦ, ἐξ ὧν δημοσιεύω νῦν τὸ κατωτέρω, γραφὴν μὲν πρὸ τριετίας, κατάλληλον δὲ καὶ πρὸς τὰς σημερινὰς περιστάσεις, αἰτούμενος συγγνώμην ἐὰν πράττω τοῦτο, ἀνευ προηγηθείσης ἀδείας του.

Τῆ Αὐτοῦ Μεγαλειότητι τῷ Βασιλεῖ τῶν Ἑλλήνων Γεωργίῳ Α΄.

*Ἦθελα νᾶμαι πέλαιο, τὰ κύματά του νᾶχω,
Καὶ νᾶλθω στὰ ποδάρια σου, στοῦ Ἐθνικοῦ Σου τὸ βράχο·
Τὸ δροσερό τους τὸν ἀφρὸ, τὴν ἀγρία τὴ βοή τους,
Τ' ἀνδρειωμένα σπλάγχνα τους, τὴ φοβερὴ ψυχὴ τους,
Τὴ γαλανὴ τους τὴ θωριά, τὴ παντοδυναμία,
Νὰ σοῦ τὰ δώσω σήμερα νὰ γένης τρικυμία.
Τῶ·λα, ναι, γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ, ἐδίωθε ν' ἀρμενίσης,
Κι' ἀνεμοστρόβυλος, στοιχειὸ, νὰ τρέξῃς νὰ ζυπνήσης
Αὐτὸν τὸν ἔρπον τὸν γιαιθ, ἐποῦ κοιμᾷτ' ἐμπρὸς σου,
Σὰν νὰ μὴν ἔδλεπε ὁ τυφλὸς τὸ φῶς στοῦ μέτωπό σου.
*Ἦθελα, ναι, τὴ νηότη σου νὰ τήνε κάμω ἀντάρα
Μὲ τῆς ἀδύσου τὰ νερά νὰ πνίξῃ τὴν κατάρρα
Ποῦ ἐνέκρωσε τὴν Ἡπειρο κι' ἀπὸ καταποτήρα
Τὴν ἔκαμε νεροσυρμὴ, βουβὴ, σκιασμένη, στείρα!

*Ρίξε τὸ μάτι Σου νὰ ἰδῇς! Τῷ Πίνδου τὰ γεράκια
Φοροῦνε μαῦρα τὰ φτερά, σὰν νᾶτανε κοράκια.
*Ὁ πρίνος ὁ περὶφανος, δὲ γέρνει τὰ κλονάρια
Γιὰ νὰ δεχθῇ στὸν ἴσκιον τοῦ Σουλῶτικου λιοντάρια.
Στοῦ Κατζαντώνη τὴ σπηλιά τὴ νύχτα σκλαγᾶνε
Τὰ προβάτὰ τους πιστικοί, καὶ λύκοι ποῦ πεινάνε
*Ρυζίζονται καὶ μονιάζουνε στοῦ Ζήδρου τὸ λημέρι
Τοῦ Μπουκουβάλα τὰ παιδιὰ, στρωμένα μὲς τῆ φτέρη
Γινέθουνε τ' ἀρνοπόκια τους καὶ γάσκοντας κυττάζου
Χαρτάτα τὰ κοπαδιὰ τους βουβὰ ν' ἀναχαράζου!

*Ὡ! νᾶμποροῦσα ἐκεῖ ψηλὰ νὰ σ' ἔδλεπα μιά μέρα,
Τὸ φλάμπουρο μα; νὰ κρατῆς ὀρόρθο 'στὸν ἀθέρα.
Νᾶχης στεφάνι σύγνερα, τὸ Ἐθνικό Σου στοῦ χιόνι
Κ' ἔκανε κάτασπρον ἀπὸ τοῦ νὰ σὲ καμαρώνῃ!
*Ὡ! νᾶζουνα νὰ σ' ἔδλεπα ἐκεῖθε νὰ γυρίσης
Τὸ φλογερὸ τὸ μάτι σου μ' ἐμαῖς νὰ χαιρετήσης
Τὴ μάνα, τὸν πατέρα Σου, τὴ γῆ τὴ μητρικὴ σου,
Ποῦ ἀποζητᾶει τὴ νηότη Σου, τὸ χέρι, τὸ σπαθὶ σου!

Τοῦ γέρου μας τοῦ Ὀλυμποῦ τ' ἀκλόνητο κεφάλι
Ὁλᾶ στήσωμε ἅγια Τράπεζα, θεόρατη, μεγάλη.
Καὶ μὲ τὸ δάκρυ τῆς χαρᾶς· κ' Ἐσὺ κ' ἐμεῖς βρεμμένοι
Ἐκεῖ θὰ μνημονέψωμε, γονατιστοί, γηρμένοι,
Χίλιων χρονῶνε κόκκαλα, χίλιων χρονῶνε τάφους...
Κ' ἐκείνους ὁποῦ ἐθάψισαν στὰ αἵματα τοὺς τράφους
Τοῦ Δούπελ, καὶ τοὺς ἔκαμαν νὰ γένουν Μισολόγγι!

Τότε χαρούμενο κ' ἐγὼ τὸ στόμα, πῶλο βόγγει,
Θ' ἀνοίξω καὶ τὴ δόξα Σου γλυκὰ θὰ τραγουδήσω,
Τότε μ' ἓνα δαυρόκλαρο κ' ἐγὼ θὰ νὰ στολίσω
Τὸ μαῦρο μου τὸ μέτωπο, καὶ θᾶλθω στὰ ποδάρια
Τοῦ Ἐθνικοῦ Σου μ' ἀγράμπελαις, μὲ κρίνους, μὲ βλαστάρια,
Σήμερα, δέξου, τὰ φτωχὰ τὰ νεκρολουδά μου.
Δέξου τὸ δενδρὸλιθᾶνο π' ἀνάβρυσε ἡ καρδιά μου.